

Juridisk utredning gällande Psykologenheten

Beskrivning av uppdrag

Förvaltningsjuristerna på socialförvaltningen Hisingen har den 27 mars 2026 mottagit ett uppdrag från förvaltningens direktör och avdelningschef för Avdelning Vuxen. Uppdraget innebär att det ska göras en fördjupad juridisk utredning kopplat till Psykologenhetens verksamhet utifrån följande frågeställningar:

- Utreda förutsättningarna för socialtjänsten att bedriva HSL-verksamhet med legitimerade psykologer där individkontakt sker.
- Om det bedöms vara möjligt - vilken struktur utifrån ett juridiskt korrekt omhändertagande behöver socialtjänsten i så fall ha för att uppfylla krav enligt SoL, HSL, patientsäkerhetslag m.m.
- Utreda förutsättningar utifrån socialförvaltningarnas reglemente.
- Övriga uppkomna reflektioner av vikt som framkommit under utredningen.

För att nå de slutsatser som presenteras avslutningsvis i denna rapport har undertecknade bland annat utgått från lagstiftning, förarbeten, praxis och litteratur på området samt stödjande dokument från till exempel Socialstyrelsen.

Under arbetet med uppdraget har flertalet externa kontakter tagits för att konsultera kring olika delar och frågeställningar i uppdraget. De kontakter som tagits externt är: förbundsjurist på SKR, stadsjurist på stadsledningskontoret (SLK), förvaltningsjurist på Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen i Göteborgs stad (ÄVO), jurist på inspektionen för vård och omsorg (IVO) samt jurist på Socialstyrelsen.

Därtill har samtal skett med enhetschef på Psykologenheten för att få en tydlig bild av enhetens arbete. Avstämningar har under arbetets gång gjorts med avdelningschef för Avdelning Vuxen.

Relevant lagstiftning

Socialtjänstlag (2025:400)

Kommunallag (2017:725)

Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

Patienssäkerhetslag (2010:659)

Utredning

Definition av hälso- och sjukvård

För att kunna utreda om det är möjligt för socialtjänsten att bedriva HSL-verksamhet måste det utredas vad sådan verksamhet innebär.

Enligt 2 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (HSL) avses med begreppet hälso- och sjukvård följande:

1. Åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador,
2. sjuktransporter, och
3. omhändertagande av avlidna.

I följande framställning är det främst p. 1 som är av intresse.

Termen ”medicinskt” förebyggande åtgärder har valts för att klart skilja den preventiva verksamhet som avses i hälso- och sjukvårdslagen från den som regleras genom socialtjänstlagen.¹

En central frågeställning för att besvara frågeställningarna i uppdraget är i vilken utsträckning psykologers arbete faller inom begreppet hälso- och sjukvård. Svaret på den frågan går inte att utläsa direkt av definitionen i 2 kap. 1 § HSL.

Enligt 1 kap. 4 § 1 p. patientsäkerhetslagen avses med hälso- och sjukvårdspersonal den som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården.

Enligt 4 kap. 1 § patientsäkerhetslagen ska den som avlagt psykologexamen och fullgjort praktisk tjänstgöring efter ansökan få legitimation som psykolog.

Detta innebär att legitimerade psykologer faller inom begreppet hälso- och sjukvårdspersonal.

I Krav- och kvalitetsboken från Västra Götalandsregionen (VGR) finns information om vilka delar som ingår i uppdraget att bedriva vårdcentral. Det framgår bland annat att leverantören ska tillhandahålla legitimerad psykolog.² Av information på 1177.se framkommer att samtalsstöd erbjuds via sjukvården.³ Sammantaget får det anses stå klart att arbete som utförs av legitimerade psykologer kan anses vara hälso- och sjukvård. Allt arbete som psykologer utför behöver dock inte vara hälso- och sjukvård, se bland annat rättsfallet RÅ 1986 ref. 177 där en legitimerad psykolog haft uppdrag som vittnespsykolog. Åtgärden ansågs inte utgöra sådan yrkesutövning som omfattades av Socialstyrelsens dåvarande tillsyn.

¹ Hälso- och sjukvårdslagen med kommentarer, lagkommentar till 2 kap. 1 § HSL, JUNO version 12

² Krav- och kvalitetsboken, versionsnummer 1

³ [Hitta en psykolog eller psykoterapeut - 1177](#)

Kommunerna och regionernas ansvarsfördelning för hälso- och sjukvård

I det svenska sjukvårdssystemet är ansvaret för hälso- och sjukvård delat mellan region och kommun. HSL föreskriver vad som är regionernas respektive kommunernas ansvar inom hälso- och sjukvården.⁴

Regionen ska enligt 8 kap. 1 § HSL erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som är bosatt i regionen. Enligt 8 kap. 6 § HSL omfattar inte regionens ansvar sådan hälso- och sjukvård som en kommun inom regionen har ansvar för enligt 12 kap. 1 § eller 14 kap. 1 § HSL.

Enligt 12 kap. 1 § HSL ska kommunen erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i en sådan särskild boendeform eller bostad som avses i 8 kap. 4 § 1 st. socialtjänstlagen (SoL) [avser äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd], 8 kap. 11 § SoL [avser personer med funktionsnedsättning] eller motsvarande tillståndspliktig boendeform eller bostad som avses i 26 kap. 1 st. 2 p. SoL. Kommunen ska även i samband med dagverksamhet enligt 8 kap. 1 § SoL erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som vistas dagverksamheten.

Enligt 12 kap. 2 § HSL får kommunen erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådan särskild boendeform som avses i 8 kap. 4 § 2 st. SoL [avser äldre personer som främst behöver insatser i boendet och andra lättåtkomliga tjänster och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering].

Enligt 14 kap. 1 § HSL får regionen till en kommun överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i sådan särskild boendeform som avses i 8 kap. 4 § 2 st. SoL, om regionen och kommunen kommer överens om det. Överenskommelsen får inte avse ansvar för hälso- och sjukvård som ges av en läkare.

Av ovanstående framkommer sammanfattningsvis att kommunen ska erbjuda en god hälso- och sjukvård i särskilda boenden för äldre, korttidsboenden, bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning och dagverksamheter som är reglerade i socialtjänstlagen. Ansvaret omfattar också personer i bostad med särskild service (LSS-boenden) samt dagliga verksamheter som är reglerade i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). En kommun får även erbjuda hemsjukvård under vissa förutsättningar.⁵

Enligt 2 kap. 2 § kommunallagen (KL) får kommuner och regioner inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om.

En kommun får alltså inte utföra uppgifter som åvilar regionen. I RÅ 2003 ref. 98 ansågs inte en kommun kunna utföra sjuktransporter till en region på grund av att hälso- och sjukvård var en exklusiv angelägenhet för regionen.

⁴ [Meddelandeblad - Kommunal hälso- och sjukvård](#)

⁵ <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/god-och-nara-varld/kommunal-halso--och-sjukvard/ansvarsfordelning-for-halso-och-sjukvarden/>

Mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan är kommunens ansvar för hälso- och sjukvård enligt HSL begränsat till de fall som framkommer i 12 kap. 1-2 §§ och 14 kap. 1 § HSL. Övrig hälso- och sjukvård enligt lagen åligger regionerna.

Kommunens ansvar enligt socialtjänstlagen

Enligt 1 kap. 2 § 1 st. SoL definieras begreppet socialtjänst enligt nedan:

1. verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag,
2. verksamhet som bedrivs med stöd av LVM
3. verksamhet som bedrivs med stöd av LVU
4. verksamhet som bedrivs med stöd av lagen om placering av barn i skyddat boende, eller
5. verksamhet som en socialnämnd eller Statens institutionsstyrelse ska bedriva enligt någon annan lag eller förordning.

Enligt 4 kap. 1 § SoL ansvarar en kommun för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda få de insatser som de behöver. Kommunens ansvar inskränker inte det ansvar som andra huvudmän har.

Principen om kommunens yttersta ansvar innebär inte att kommunen ska träda i en annan huvudmans ställe. Det yttersta ansvaret får inte leda till att man inom socialtjänsten upprättar behandlingsresurser för att tillgodose sådana behov som faller inom en annan huvudmans verksamhetsområde.⁶

Enligt 10 kap. 1 § SoL ansvarar socialnämnden för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Gränsdragning mot hälso- och sjukvård

Vilken typ av vård och behandling som ligger inom ramen för socialtjänstens ansvarsområde framgår av förarbetena till socialtjänstlagen där det anges att en skiljelinje måste dras mot sådana insatser som är att hänföra till hälso- och sjukvård och som är sjukvårdshuvudmannens ansvar att tillgodose. Som exempel anges att det inte kan vara rimligt att kostnader för psykoterapi, alternativ medicinsk behandling eller andra sjukvårdande insatser ska bekostas av socialtjänsten.⁷

Psykologienhetens verksamhet

Undertecknade har haft möte med Psykologienhetens enhetschef för att få information om och förståelse för den verksamhet som utförs på enheten. Därtill har undertecknade tagit del av enhetens patientsäkerhetsberättelse för år 2025. Syftet med att inhämta denna information är främst för att kunna utreda om verksamheten utför hälso- och sjukvård.

Verksamhet

Av patientsäkerhetsberättelsen framkommer följande: *“Psykologienheten är en resurs för alla Göteborgs stads verksamheter och erbjuder samtalsstöd, konsultation, handledning,*

⁶ Prop. 1979/80:1 s. 524

⁷ Prop. 2000/01:80 s. 93

psykologbedömningar/utredningar och utbildning/fortbildning för många olika verksamheter och situationer.”

Det är primärt enhetens samtalsstöd som är föremål för den här utredningen. Fokus kommer därmed inte ligga på de delar av enhetens verksamhet som utgörs av handledning, konsultation och utbildning/fortbildning.

Gällande samtalsstöd anges följande i patientsäkerhetsberättelsen: *“Psykologsamtal utformas och anpassas utifrån aktuellt behov. En samtalskontakt kan vara en kortare eller längre insats för individer, familjer och även för medarbetare vid Göteborgs stad vid extraordinära händelser. Exempel på samtal kan vara utifrån föräldraskap, adoption samt krishantering och stöd.”*

Vidare anges exempel på insatser som genomförts under året [urval av de punkter som är kopplade till samtalsstöd]:

- *“Samtalsmottagningen Hjalmar har startats på Psykologenheten under 2025 genom tilldelning av statliga medel. Hit har personer i åldern 14–26 år som är eller har varit placerade av samhället i familjehem, SIS, HVB eller liknande kunnat söka sig för samtalsstöd. Fokus för samtalen har varit den särskilda livserfarenhet som det innebär för en ung person att bära med sig erfarenheten av placering.”*
- *“Psykologsamtal med ungdomar/unga vuxna och deras anhöriga som lever nära en kriminell miljö och som i vissa fall själva gjort kriminella handlingar. Samtalen har som syfte att klienten ska (kunna) ändra de destruktiva delarna i livet både genom eget psykologstöd och genom stöd till anhöriga att stödja en sådan utveckling. I en del ärenden har flera psykologer arbetat samtidigt t.ex. en psykolog för respektive förälder och klient.”*
- *“Psykologsamtal med personer som upplevt våld i en nära relation. Även personer som utövat våld mot närstående har kunnat få samtal med psykolog på enheten.”*

Enhetschef har uppgett att samtalsstödet till enskilda inte rör sig om behandling och att psykologerna på enheten inte ställer några diagnoser eller skriver remisser. Om det i samtalen framkommer någon psykisk ohälsa hänvisas personen till vården. Av patientsäkerhetsberättelsen framkommer att psykologerna varit noga med att inte utföra insatser som tillhör sjukvårdens uppdrag. Det specificeras inte ytterligare vad som anses tillhöra sjukvårdens uppdrag.

Enhetschef har i samtal uppgett att hennes uppfattning är att den del av enhetens verksamhet som innefattar samtal med individer lyder under HSL. För denna uppfattning finns det även stöd i patientsäkerhetsberättelsen då det på flertalet ställen anges direkt eller indirekt att Psykologenheten är en sådan verksamhet som bedriver hälso- och sjukvård.

Av patientsäkerhetsberättelsen framgår att enheten inte arbetar i socialtjänstprocessen.

Patientsäkerhetsarbete

Psykologenheten har en organisation som är utformad för att möta de krav som ställs på en god och säker vård vilket framkommer av patientsäkerhetsberättelsen där följande anges:

- Verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen har utsetts.
- Psykologisk ledningsansvarig har utsetts.
- Arbetet bedrivs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.
- Verksamheten är anmäld i IVO:s vårdgivarregister.

Därtill framkommer i patientberättelsen att enheten journalför ärenden i systemet PMO-HS vilket är ett verksamhetssystem för hälso- och sjukvården. Enheten skriver även årligen en patientsäkerhetsberättelse i enlighet med patientsäkerhetslagen.

Konsultationer med externa aktörer

Den frågeställning som undertecknade primärt har konsulterat externa aktörer kring är huruvida psykologsamtal med individer ska ses som hälso- och sjukvård samt om det är tillåtet för socialtjänsten/kommunen att bedriva sådan verksamhet. Det noteras att de personer som undertecknade varit i kontakt med inte tagit ställning kring hur det specifika fall som rör Psykologenheten ska bedömas utan de har besvarat frågor på ett generellt plan kring hur man kan bedöma sådan verksamhet.

SKR

Förbundsjurist på SKR med inriktning på hälso- och sjukvårdsjuridik är av uppfattningen att det troligtvis rör sig om hälso- och sjukvård när legitimerade psykologer inom ramen för sin profession genomför individinriktade samtal. Hennes uppfattning är att det inte är förenligt med den kommunala kompetensen att bedriva sådan hälso- och sjukvård.

IVO

I samtal med jurist på IVO har frågan ställts angående huruvida samtalsstöd med enskilda utförda av legitimerad personal utgör hälso- och sjukvård. Juristen på IVO är tydlig med att hon inte kan ge något konkret svar förutom inom ett tillsynsärende. Det hon ändå säger är att om det rör sig om legitimerad personal bedöms detta i huvudregel som hälso- och sjukvård.

Socialstyrelsen

Jurist på rättsavdelningen uppger i samtal att hennes bedömning utifrån samtalet är att psykologsamtal troligtvis ska bedömas som hälso- och sjukvård. Detta utifrån att det rör sig om legitimerade psykologer som utifrån sin profession genomför stödsamtal med individer.

Juristen på Socialstyrelsen pekar på att det som särskilt talar för att det rör sig om hälso- och sjukvård är att det rör sig om legitimerad personal. Hon lyfter också att man särskilt behöver se på vad deras tjänst innebär och i vilket syfte de är anställda. Om de anställts för att de är utbildade och legitimerade psykologer talar detta för att samtalen de genomför grundar sig i deras kunskap och utbildning. Detta talar för att de genomför en åtgärd som utgör hälso- och sjukvård.

Hon lyfter också att man i bedömningen behöver beakta vilken information som ges till de individer som beviljats samtal. Att samtalen benämns som psykologsamtal ger rimligtvis enskilda förväntningar att samtalen ges av en psykolog utifrån dennes profession som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal vilket talar ytterligare för att det rör sig om en hälso- och sjukvårdsinsats.

Slutsatsen från juristen på Socialstyrelsen blir att det troligtvis rör sig om hälso- och sjukvård.

SLK

Uppdraget har stämts av med stadsjurist på stadsledningskontoret som uppger att hon håller med om de slutsatser som undertecknade kommit fram till och som redovisas nedan.

ÄVO

Samtal har genomförts med förvaltningsjurist på ÄVO. Utifrån vad som har berättats om Psykologenhetens verksamhet bedömer han att de stödsamtal som genomförs av enhetens psykologer bör ses som hälso- och sjukvård som inte kan anses falla inom det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret och därför inte bör anses vara tillåtet för kommunen.

Bedömning

Den centrala frågan i uppdraget är att utreda förutsättningarna för socialtjänsten att bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet med legitimerade psykologer där individkontakt sker.

Frågan kan delas upp i två delar:

1. Är Psykologenhetens verksamhet att anse som hälso- och sjukvård?
2. Är det tillåtet för socialtjänsten/kommunen att bedriva sådan verksamhet?

Bedömning kring om verksamheten är att anse som hälso- och sjukvård

Undertecknade är av uppfattningen att de delar av Psykologenhetens verksamhet som utgörs av handledning, konsultation och utbildning/fortbildning inte utgör hälso- och sjukvård. Dessa delar av verksamheten faller därmed utanför den centrala frågeställningen i uppdraget och kommer inte beröras närmare.

Vad gäller den del av Psykologenhetens verksamhet som utgörs av samtalsstöd till enskilda individer finns det flera omständigheter som talar i riktningen att det utgör hälso- och sjukvård vilket redogörs för nedan:

Det får inledningsvis konstateras att samtal med psykolog kan falla inom den definition av hälso- och sjukvård som finns i HSL.

Medarbetarna på Psykologenheten är legitimerade psykologer och är anställda som sådana. Legitimerade psykologer utgör hälso- och sjukvårdspersonal enligt patientsäkerhetslagen. I patientsäkerhetsberättelsen benämns personalen på Psykologenheten som hälso-och sjukvårdspersonal. I patientsäkerhetsberättelsen anges därtill att Psykologenheten utför hälso- och sjukvård. Detta talar för att enheten själv är av uppfattningen att de utför hälso- och sjukvård. Enligt jurist på Socialstyrelsen ska den legitimerade personalens egen uppfattning påverka huruvida insatsen utgör hälso- och sjukvård.

De samtalen som enheten erbjuder benämns bland annat som ”psykologsamtal” i patientsäkerhetsberättelsen. Att Psykologenheten själva benämner samtalen som

psykologsamtal talar för att de genomför samtalen utifrån deras roll som psykologer med den utbildning och kunskap det innebär. Det får förutsättas att personalen i dessa samtal använder sin kompetens som psykologer. Dessa samtal går inte att likställa med andra typer av samtal som sker inom socialtjänsten.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att stödsamtal som en legitimerad psykolog genomför i sin yrkesroll med enskilda individer är att anse som hälso- och sjukvård.

Samtliga externa aktörer som undertecknade varit i kontakt med delar denna uppfattning. Även om dessa aktörer inte kunnat lämna något klart svar i det enskilda fallet har de kunnat resonera på ett generellt plan. Framför allt den omständighet att det rör sig om legitimerad personal som utför samtal har tagits upp som en omständighet för att det rör sig om hälso- och sjukvård.

Utöver detta finns det ytterligare stöd för att det rör sig om hälso- och sjukvård.

Psykologenheten har en organisation som är uppbyggd för att uppfylla krav på god och säker vård. Att enheten är organiserad utifrån de regelverk som gäller för hälso- och sjukvården och bedriver ett systematiskt patientsäkerhetsarbete är sådana omständigheter som talar i den riktningen.

Den sammantagna bedömningen av de omständigheter som redogjort för ovan är att den del av Psykologenheten som innefattar stödsamtal mellan legitimerad psykolog och enskilda individer utgör hälso- och sjukvård.

Bedömning kring den kommunala kompetensen gällande hälso- och sjukvård

Eftersom bedömningen är att Psykologenheten i sina stödsamtal med individer utför hälso- och sjukvård är nästa fråga att besvara huruvida kommunen får bedriva sådan verksamhet. Vår bedömning är att en kommun endast har behörighet att utföra sådan hälso- och sjukvård som faller inom det kommunala ansvaret i HSL och som redogjorts för ovan. Detta ansvar är begränsat till att främst avse sjukvård i vissa boendeformer samt vissa typer av hemsjukvård. Det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret omfattar inte den typ av individuella stödsamtal som Psykologenheten genomför.

Ansvaret för hälso- och sjukvård utanför det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret åligger regionen. Kommunen får enligt reglerna i kommunallagen inte ha hand om angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om. Därmed görs bedömningen att det inte är tillåtet för kommunen att bedriva denna typ av verksamhet.

Övriga frågeställningar

Eftersom bedömningen är att det inte är tillåtet för kommunen att bedriva hälso- och sjukvård utöver de fall som anges i HSL är det inte relevant att besvara nedanstående frågeställningar:

- Om det bedöms vara möjligt - vilken struktur utifrån ett juridiskt korrekt omhändertagande behöver socialtjänsten i så fall ha för att uppfylla krav enligt SoL, HSL, patientsäkerhetslag m.m.

- Utredda förutsättningar utifrån socialförvaltningarnas reglemente.

I övrigt har det inte uppkommit några övriga reflektioner av vikt under utredningen.

Bilaga:

1. Patientsäkerhetsberättelse

Alexander Björkenstam, förvaltningsjurist

Elin Örnell Tömmervik, förvaltningsjurist